

فصل چهارم: نام‌ها و یادها

به کزو ماند سرای زرنگار

نام نیکو کر بماند ز آدمی

معنی بیت: اگر نام خوب از انسان به یادگار بماند، بهتر از این است که از او خانه‌های زیبا و مجلل باقی بماند.

نکات ادبی: این بیت از سه جمله تشکیل شده است. / فعل "است" بعد از به (یعنی بهتر) حذف شده است. / سرای زرنگار، ترکیب وصفی است.

درس نهم

اهداف یادگیری و انتظارات پس از مطالعه:

- ۱_ آشنایی بیشتر با بزرگانی چون سعدی، حافظ، ابن سینا، زکریای رازی، قائم مقام، امیر کبیر و.... (علم)
- ۲_ تقویت مهارت خوانش صحیح متن درس با توجه به لحن‌های مناسب آن (عمل)
- ۳_ کار بست آموزه‌های محتوایی متن درس در حوزه مهارت‌های نوشتاری، گفتاری و رفتاری (عمل)
- ۴_ آشنایی با واژگان و ترکیب‌های جدید زبان فارسی در متن درس (علم)

۵_ نگرش مثبت به مطالعه زندگی شخصیت‌های موفق و برجسته (ایمان و باور)

۶_ آشنایی بیشتر با وابسته‌های اسم (صفت بیانی)، (علم)

۷_ تقویت کاربرست واژگان جدید در حوزه مهارت‌های املایی و نگارشی (عمل)

۸_ توانایی درک بخش‌های زبانی و ادبی متن درس (تفکر)

۹_ توجه به ارزش‌های اخلاقی – اجتماعی مطرح شده در پیام‌های متن (اخلاق)

قلمرو فکری:

نوجوان باهوش درباره قائم مقام فراهانی است که با نثری امروزی و ساده نوشته شده است بیانگر هوش قائم مقام است که در علوم بسیاری مهارت داشت. وی با این هوش و توانایی‌های خود یک مرد مشهور و معروف در علم سیاست شد.

در درس‌های آشپز زاده وزیر و گریه امیر، نویسنده به ثابت قدم بودن امیر کبیر در علم اندوزی و رسیدن به مقام نخست وزیری، اشاره دارد. امیر کبیر در دوره صدر اعظمی (نخست وزیری) تلاش بسیار کرده است که با احداث مدرسه‌های متعدد مردم ایران را از جهل و خرافات نجات دهد.

میرزا ابوالقاسم فراهانی توانایی عجیبی در حفظ اشعار و مطالب داشت. اگر شعری را تنها یک بار برای او می خواندند، آن را به طور کامل حفظ می کرد. همین باعث شده بود که پدر بزرگش میرزا محمد خان که خود شاعری سرشناس در شیراز بود، نوه اش را به همراه خود به مجالس شعرا ببرد. یک بار که قائم مقام به همراه پدر بزرگش به یکی از این مجالس رفته بود، مردی خارجی را دید. پدر بزرگش او را به آن مرد معرفی کرد و به میرزا ابوالقاسم گفت: «برای ایشان شعری بخوان. وی فارسی را خوب می فهمد». قائم مقام فراهانی پرسید: «قصیده بخوانم یا غزل؟» آن شخص گفت: «غزلی از سعدی برایتان بخوان».

میرزا ابوالقاسم لحظه ای مکث کرد، چشمانش را بست و شروع به خواندن کرد:

«به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست
عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست
به حلاوت بخورم زهر که شاهد ساقی است
به ارادت بکشم درد که درمان هم از اوست»

معنی بیت اول: در دنیا، علت شادی من خداوند است که همه از وجود او خوشحال هستند. من عاشق کلّ این دنیا هستم زیرا کلّ دنیا از آن خداوند است.

نکات ادبی: "همه" در مصراع دوم صفت مبهم است. / منظور از جهان: تمام موجودات

معنی بیت دوم: با شیرینی و علاقه، زهر را می‌نوشم زیرا معشوق زیباروی من (خدا)، آن را تعارف می‌کند.

با تمام وجود، دردها را تحمل میکنم زیرا که درمان کننده همه دردها، خداوند است.

نکات ادبی: تلاوت و زهر: تضاد/ درد و درمان: تضاد

آن مرد از شادی چشمانش درخشد و با لجه خاصی گفت: «فوق العاده است!».
پدر بزرگ قائم مقام گفت: «شعر سعدی فوق العاده است یا شعر خوانی میرزا ابوالقاسم؟»
آن خارجی گفت: «هر دو، هم شعر سعدی و هم شعر خوانی نوه شما...».
وقتی آن شخص پی برد که میرزا ابوالقاسم در ریاضی، فلسفه، حکمت و علوم قرآنی نیز استعداد بی‌تظیری دارد، گفت: «قدر این نوجوان را بدانید. من آینده درخشانی برای او می‌بینم». آری قائم مقام به کمک هوش و استعداد سرشار خود بعدها یکی از مردان نامی کشورداری و سیاست شد.

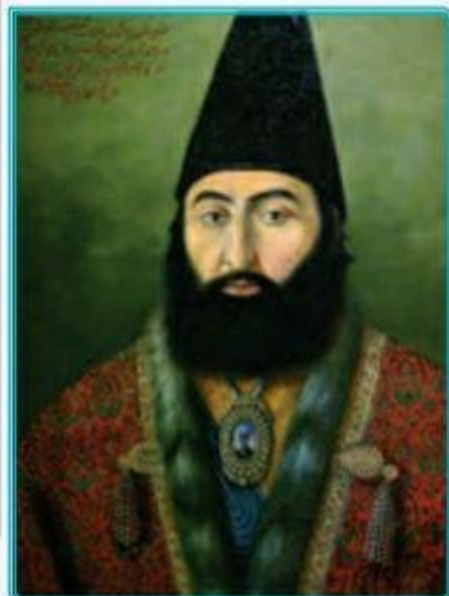

هیاهوی کلاغ‌ها سکوت باغ را می‌شکست.
برف به آرامی می‌بارید. صدای کلاغ‌ها گوش محمد تقی را آزار می‌داد؛ صدای استاد را از پشت درهای بسته به سختی می‌شنید.
روزهای زیادی بود که محمد تقی سینی غذا بر سر می‌گذاشت و فاصله آشپزخانه تا مکتب‌خانه را یک نفس طی می‌کرد. غذا را به اتاق می‌برد؛ پشت در می‌نشت و به بهانه بردن ظرف‌ها، به گفته‌های استاد گوش می‌سپرد. چون قلم و کاغذی برای نوشتن نداشت، شنیده‌ها را بر کاغذ ذهن می‌نوشت و در دل تکرار می‌کرد.

نکات ادبی: هیاهو و سکوت: تضاد/ شکسته شدن سکوت باغ: کنایه از به هم خوردن آرامش./ یک نفس کنایه از بدون توقف/ کاغذ ذهن: اضافه تشبیهی

حاصل ماه‌ها پشت در نشستن و از سرا لرزیدن و دزدکی به درس‌کوش دادن،
دانش دست و پا شکسته‌ای بود که اندک اندک در قلک ذهنش جمع شده بود.
باغ، دوباره طراوت و سرسبزی پیدا کرده بود. برگ‌های سبز، زیر نور
کرم خورشید می‌درخشیدند. شب تولد حضرت محمد ﷺ بود و قائم مقام فراهانی،
مهمان‌های زیادی را دعوت کرده بود. محمد تقی به جای پدر، سینی شربت را
برای مهمان‌ها برد. شربت‌ها را که داد، گوشه‌ای ایستاد تا ظرف‌ها را جمع کند.
قائم مقام متوجه او نبود. داشت از استاد وضع درس بچه‌ها را می‌پرسید که استاد
گفت: «بچه‌ها با استعداد هستند». محمد تقی می‌دانست که استاد تعارف می‌کند.
وقتی که قائم مقام گفت: «خب بد نیست امتحانی بکنیم». محمد تقی خوشحال شد.
قائم مقام رو به پرسش کرد و گفت: «بگو بگویم محمد،
کاشف الکَل که بود؟»

محمد سکوت کرد و از گوشه چشم به علی خیره شد.
علی گفت: «من بگویم؟»
- بگو، تو بگو!
- معلوم است، ابن سینا.

نکات ادبی: دست و پا شکسته: کنایه از ناتمام، کم، ناقص/ قلک ذهن: اضافه تشبیهی/ لب گزیدن در اینجا کنایه از تأسف خوردن، افسوس خوردن.

نگاه تأتف بار قائم مقام چرخید روی برادر زاده اش و همان سؤال را با نگاه از او پرسید. اسحاق گفت: «خیر، ابن سینا که شاعر است، کاشف الکُل ...» و سکوت کرد و به سرش کوید. اتفاقاً محمد تقی جواب آن سؤال را می دانست اما می ترسید بگوید. لب گزید و مستطراً استاد، ولی با خود فکر کرد: «بگذار لیاقت یک بچه آشپز را ثابت کنم». این بود که سینی را کنار نهاد و جلورفت و گفت: «اجازه هست من بگویم؟» قائم مقام نگاهش کرد. همه سرها به طرف او برگشت. بگو، اگر می دانی بگو!

محمد تقی سرش را بالا گرفت و گفت: «محمد بن زکریای رازی». چشم های قائم مقام از تعجب باز ماند. گفت: «آفرین بر پسر کربلایی محمد قربان!». قائم مقام روبرو به بچه ها کرد و گفت: «این شعر از کیست؟ ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد دل ریمده ما را انیس و مونس شد» و این بار هم چون هرکدام از بچه ها جواب غلط دادند، از محمد تقی پرسید. همه چشم ها به دهان او خیره شده بود.

محمد تقی گفت: «این بیت از خواجه حافظ شیرازی است». جمعیت که از این جواب به وجد آمده بودند، بی اختیار دست زدند و هلهله و شادی کردند. محمد تقی سرانجام توانست با تلاش و پشتکار فراوان به مقام صدر اعظمی برسد و لقب امیرکبیر بیابد و منشأ خدمات فراوانی برای کشور عزیزش ایران باشد.

امیرکبیر، فرهادحسن زاده

معنی بیت: ستاره زیبای (یار) تابید و مجلس را مانند ماه روشن کرد و همراه و همدل عاشق و پریشان ما شد.

نکات ادبی: ستاره: استعاره از یار و محبوب (با توجه به این درس، اشاره به تولد پیامبر (ص) هم دارد). / ستاره، ماه، بدرخشید: مراعات نظیر / انیس و مونس: جناس اشتقاق

میرزاتقی خان امیرکبیر از مردان نادر تاریخ
ایران است. وی حدود سال ۱۲۲۲ ه.ق. در هزاده

فراهان متولد شد. در مورد هوش و دکاوت امیر داستان های بسیار بر سر زبان هاست.
در ماه صفر سال ۱۲۶۷ قمری به امیرکبیر اطلاع دادند که در شهر تهران بیماری آبله شیوع
پیدا کرده است. امیر فوراً دستور داد که در تمام شهر و روستاهای نزدیک، برنامه آبله کوبی
اجرا شود تا بیماری گسترش پیدا نکند.

چند روز پس از آغاز آبله کوبی به امیر خبر دادند که مردم از روی جمل و نادانی و خرافات
حاضر نیستند واکسینه شوند و در تمام شهر تهران فقط سیصد و سی نفر آبله کوبیده اند. امیر سخت
نگران شد. از قضا در همان روز مردی را که طفلش در اثر آبله مرده بود، به نزد او آوردند.
امیر به پدرش گفت: «ما که برای نجات بچه های تان آبله کوب فرستادیم». مرد با اندوه فراوان
گفت: «جناب امیر، گفته بودند اگر آبله بکوبیم، بچه جن زده می شود!».

امیر فریاد کشید: «وای از جمل و نادانی!». چند دقیقه بعد بقالی را آوردند که او نیز بچه اش
مرده بود. این بار امیر دیگر نتوانست تحمل کند و شروع به گریه کرد.

بعد از این ماجرا امیرکبیر با صدای رسا خطاب به اطرافیان گفت: «مسئول جمل مردم،
ما هستیم. اگر ما در هر روستا و کوچه و خیابانی مدرسه بسازیم و کتابخانه ایجاد کنیم، این وضع پیش
نمی آید. تمام بچه های ایران، فرزندان حقیقی من هستند».

داستان هایی از زندگی امیرکبیر، محمود حکیمی

نکات ادبی: بر سر زبان ها بودن: کنایه از معروف بودن / تمام بچه های ایران فرزندان حقیقی من هستند:
تشبیه بچه های ایران به فرزندان حقیقی

اعلام

فرهاد حسن زاده

مسئول صفحه های
طنز و ادبیات در
هفته نامه دوچرخه

متولد سال
۱۳۴۱ در آبادان
و ساکن تهران

از اعضای هیئت
مؤسس انجمن
نویسندگان
کودک و نوجوان

دو رمان **هستی و زیبا صدایم کن**
به چینی ترجمه می شوند

حافظ شیرازی

متولد اوایل
قرن هشتم در
شیراز

بزرگترین غزل
سرای ایران

خواجه شمس
الدین محمد
معروف به لسان
الغیب

قرآن را با چهارده
روایت حفظ بود

حافظ تخلص می
نمود

مطالعه قوانین ادب و
دیوان شاعران و
تحصیل علوم

امیر کبیر

از بزرگترین
مردان سیاسی
دوره قاجار

پدرش آشپز
قائم مقام بود

میرزا تقی خان نیز
در خاندان قائم
مقام تربیت شد

پس از چندی
سرپرستی ولیعهد
تبریز به او سپرده
شد

او در جوانی وارد
دستگاه ولیعهد
تبریز شد

مخالفانش، شاه را به
برکناری و صدور
حکم قتل وی وادار
کردند

با انجام اصلاحات
مخالفانش
تحریک شدند

در تهران به صدر
اعظمی ناصرالدین
شاه رسید

سعدی شیرازی

در گذشت سال
۶۹۱ هجری
قمری

آموش های
مقدماتی در
شیراز

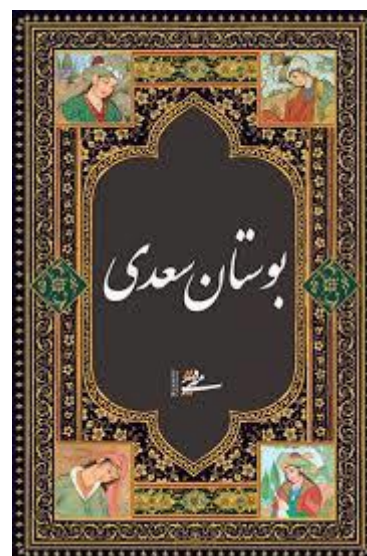
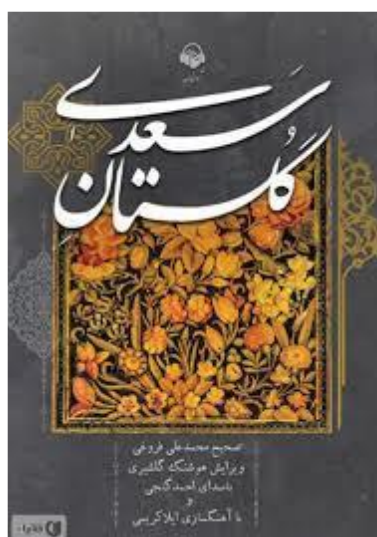
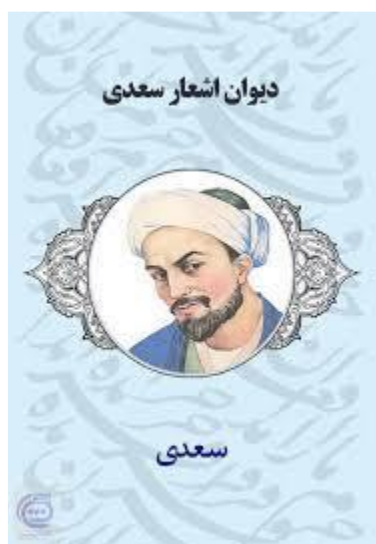
بازگشت به
شیراز پس از
۳۵ سال

سفر برای
ادامه تحصیل
به شیراز

بوستان به شعر و
گلستان به نثر و نظم و
دیوان اشعار از آثار او
هستند

مجموعه آثار:
کلیات سعدی

ابوعلی سینا

در بخارا کسب
علم کرد

از دانشمندان
بنام قرن چهارم
و پنجم هجری

در ده سالگی
حافظ قرآن بود

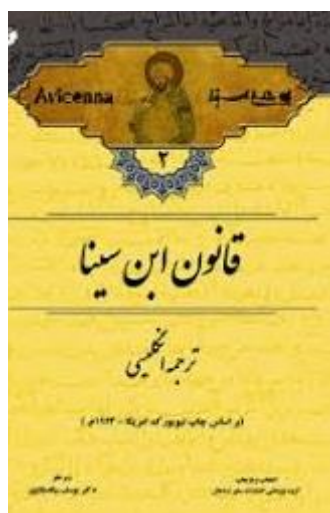

معالجه پادشاه
سامانی، نوح
ابن منصور،
در جوانی

بهره بردن از
کتابخانه گران
بهای پادشاه

در سفری به
همدان بیمار شد
و در همدان
درگذشت

آثار: شفا،
قانون،
دانشنامه
اعلایی

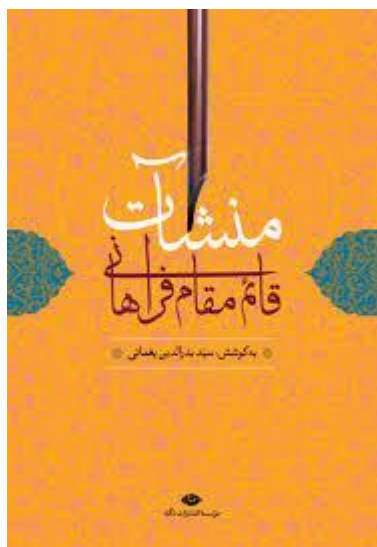
فراهان

یکی از
شهرستان
های استان
مرکزی

واقع در شمال
شهر اراک

زادگاه قائم
مقام فراهانی

قائم مقام فراهانی

منشآت: مجموعه
نوشته ها، نامه ها
و انشای قائم مقام
به سبک گلستان

ادیب، منشی
و شاعر دوره
قاجار

در نثر و نظم
تبحر داشت و
ثنایی تخلص
می کرد

آثار: زندگانی
حضرت زینب(س) و
سیرت/شخصیت
حضرت محمد(ص)

نویسنده و
پژوهشگر در حوزه
معارف اهل
بیت(ع)

محمود حکیمی

داستان های
آموزنده برای
کودکان / آموزش
کودکان نابینا

زندگانی حضرت امام
حسین(ع)/ حس
ششم

آثار در حوزه
داستان: وجدان/
به سوی ساحل/
پیام آور محبت

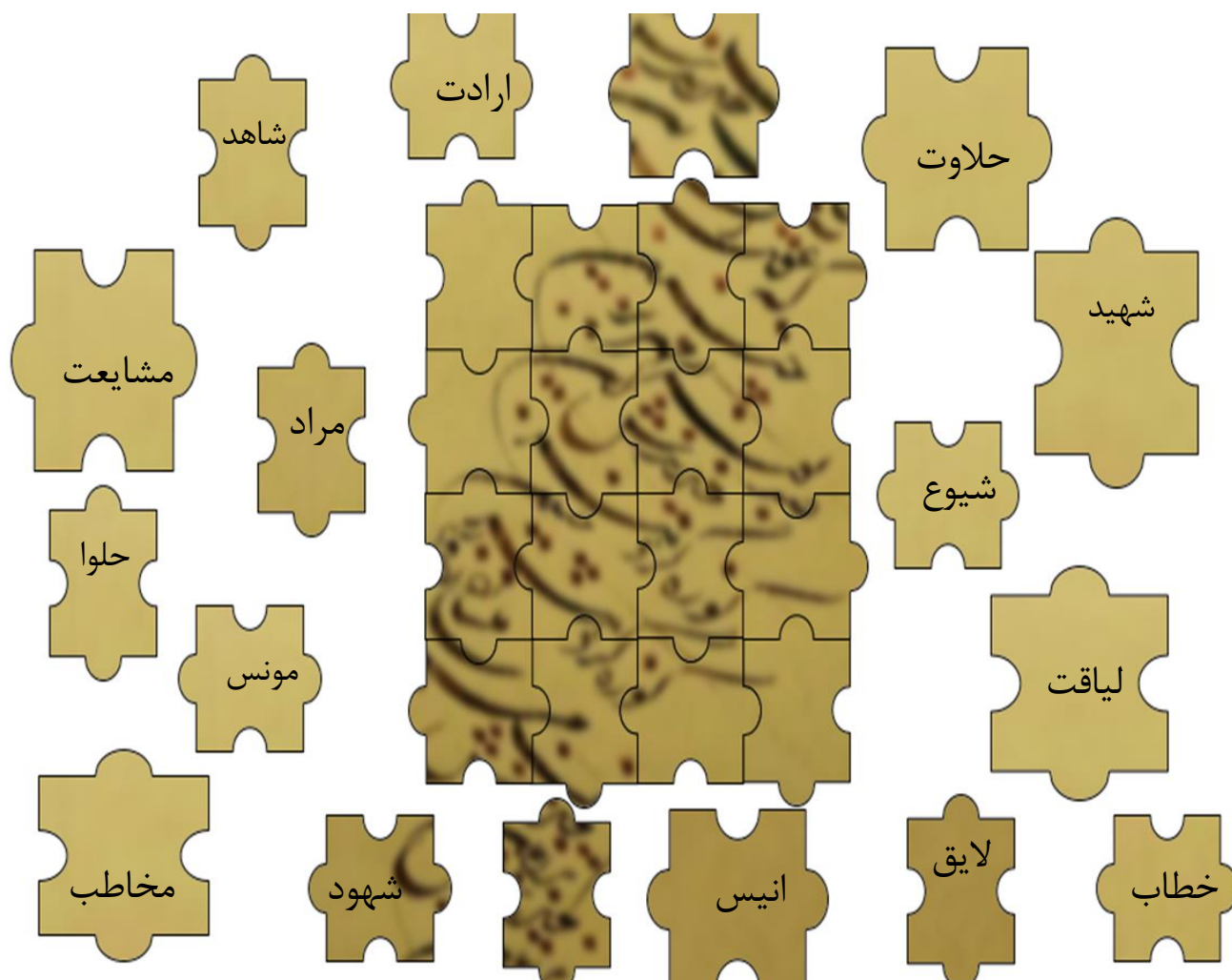
معروف و مشهور	سرشناس
شاعران	شعرا
بی مانند، بی همتا	بی نظیر
درنگ، سکوت، توقف	مکث
معروف، مشهور	نامی
شکلی از زبان و گفتار	لهجه
علم به حقایق موجودات	فلسفه
سر و صدا	هیاهو
نخست وزیر	صدراعظم
ناقص، ناتمام	دست و پا شکسته
محل پیدایش، سرچشمه	منشأ
شادابی	طراوت
فریاد شادی	هلهله
معروف، مشهور	نامدار
زیرکی، باهوشی	ذکاوت
همه گیر شدن، گسترش یافتن	شیوع
نوعی بیماری واگیر که به صورت تاول روی پوست بدن ظاهر میشود	آبله

آبله کوبی	مبارزه با آبله
خرافات	باورهای غلط ناشی از ترس و امور ناشناخته
واکسینه	واکسن زده شده، مایه زده شده
جهل	نادانی
رسا	بلند، کلام شیوا، رسنده
ارادت	علاقه، محبت، میل
خرم	شاد، با طراوت
حلاوت	شیرینی
شاهد	محبوب، معشوق
حکمت	دانش و معرفت
سرشار	پر، مملو، انباشته
تعارف	رعایت کردن ادب
تأسف بار	باعث افسوس شدن
لیاقت	شایستگی
رمیده	ترسان و فراری، پریشان، ترسیده
انیس	همدم، انس گیرنده
مونس	همدم
وجد	شادی، خوشحالی، نشاط
از قضا	اتفاقاً
ماجرا	اتفاق، حادثه
خطاب	مخاطب قرار دادن کسی، با کسی سخن گفتن

واقعی	حقیقی
کشف کننده، آشکار کننده	کاشف
مکانی که در آن به شیوه سنتی درس می دادند	مکتب خانه

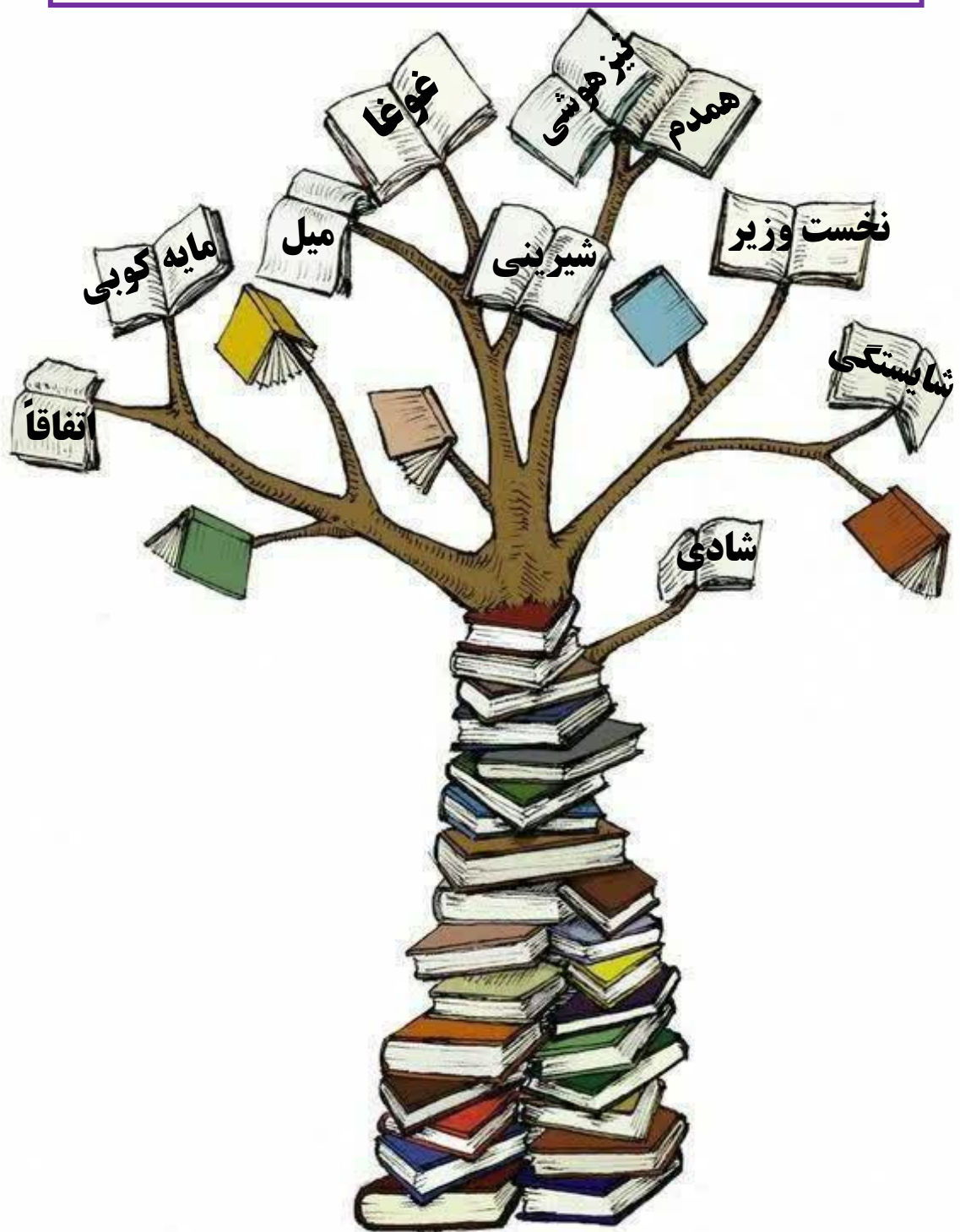

هم خانواده ها و خوشه واژه های مرتبط با هم را پیدا کنید و بنویسید.

نکات املائی

مترادف کلمات زیر را از متن درس پیدا کرده و در قالب جمله یا عبارتی از درس بنویسید.

همزه (ء) یکی از حرف های الفبای زبان فارسی است. این حرف، مانند سایر حرف ها در خط فارسی، حرکت گذاری نمیشود؛ بنابراین بهتر است بنویسیم: «مؤدب» و نه «مؤدب» ؛ «قائم» و نه «قائم»

در املائی کلماتی مانند «جزء اول» و «شی نورانی»، نشانه «ب» ، کسره نیست؛ به این نشانه، «نقش نمای اضافه» میگویند. در نوشتن کلمات عربی همزه دار نیز باید توجه و دقت کافی داشت؛ مانند : «شأن، رؤیا، مؤسس، لؤلؤ، رئوس، توطئه، انشاءالله.»

۱- سوالات قائم مقام فراهانی برای آزمایش فرزندانش چه بود؟

الف) این شعر از کیست؟ ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد / دل رمیده ما را انس و مونس شد
ب) کاشف الكل که بود؟

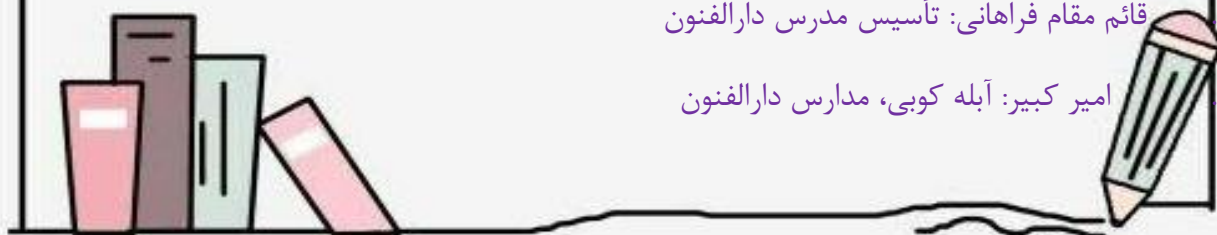
۲- ویژگی های مشترک امیر کبیر و قائم مقام فراهانی چیست؟

هر دو به مقام صدر اعظمی رسیدند. آنها باهوش و ذکاوت بودند و با تلاش و کوشش خود به دانش و مقام بالایی دست پیدا کردند. همچنین آنها توانستند با جهل موجود در جامعه مبارزه کنند.

۳- خدمات قائم مقام فراهانی و امیر کبیر به ایران چه بوده است؟

قائم مقام فراهانی: تأسیس مدرس دارالفنون

امیر کبیر: آبله کوبی، مدارس دارالفنون

دانش‌های ادبی و زبانی

صفت بیانی

وابسته‌های اسم (۱)

دانش زبانی

به جمله‌های زیر، توجه کنید.

■ دانشجوی کوشا، مقاله خوبی نوشت.

■ باغبان مهربان، گل‌های صورتی را کاشت.

گروه‌های اسمی جمله‌های بالا را در جدول زیر، می‌بینیم.

گروه اسمی	گروه اسمی	جمله
مقاله خوب	دانشجوی کوشا	۱
گل‌های صورتی	باغبان مهربان	۲

در هر چهار گروه اسمی، کلمه‌ای که بعد از اسم آمده است، «صفت بیانی» است که دربارهٔ چگونگی و ویژگی‌های اسم، توضیحاتی را بیان می‌کند. صفت بیانی معمولاً پس از اسم می‌آید و «وابستهٔ پسین» اسم به شمار می‌آید.

در نمونه‌های بالا واژه‌های کوشا، خوب، مهربان و صورتی، صفت بیانی هستند.

گفت و گو کنید

درباره یکی از شخصیت های معروف استان، شهر، روستا یا منطقه خود تحقیق کنید و نتیجه آن را در کلاس گزارش دهید.

«دکتر محمد حسن گنجی، اهل شهرستان بیرجند»

محمدحسن گنجی، در ۲۱ خرداد سال ۱۲۹۱ خورشیدی در بیرجند به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیلات مقدماتی خود در مدرسه شوکتیه بیرجند، مدارج علمی خود را در دارالمعلمین عالی تهران و سپس در دانشگاه های: ویکتوریا، منچستر انگلستان و دانشگاه کلارک تا اخذ مدرک دکتری در رشته جغرافیا طی کرد.

او پس از بازگشت به ایران، در دانشگاه تهران مشغول تدریس شد و سال ۱۳۵۸ با درجه استادی بازنشسته شد.

با این حال، وی هیچ گاه دست از کار نکشید و از سال ۱۳۶۴ همکاری خود را با مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی آغاز نمود. از سال ۱۳۷۰ به عنوان مشاور رئیس دانشکده علوم زمین با دانشگاه شهید بهشتی همکاری داشت.

وی، علاوه بر مدیریت گروه جغرافیا، ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی و معاونت دانشگاه تهران، پیش از انقلاب ایران، ریاست اداره کل هواشناسی ایران و ریاست هواشناسی منطقه آسیا را نیز بر عهده داشته و عضو کمیته اجرایی هواشناسی جهان بود.

وی در ۲۸ تیرماه سال ۱۳۹۱ به علت خونریزی مغزی درگذشت.

از دکتر محمد حسن گنجی به عنوان پدر علم جغرافیای ایران یاد می شود.

نوشتن

۱- واژه های مهم املایی را از متن درس بیابید و بنویسید.

میرزا ابوالقاسم فراهانی، حفظ اشعار و مطالب، به طور کامل، نوه اش، مجالس شعرا، معرفی کرد، قصیده، غزل، لحظه ای مکث کرد، حلاوت، زهر، شاهد، ساقی، ارادت، لهجه خاصی، فوق العاده، فلسفه، استعداد بی نظیری، قائم مقام، سیاست، هیاهو، قلک ذهنش، طراوت، تعارف کرد، کاشف الکُل، خیره، تأسف بار، اسحاق، بگذار لیاقت را ثابت کنم، زکریای رازی، رمیده، انیس و مونس، هلهله، مقام صدراعظمی، لقب، منشأ، خدمات

۲- در هر یک از جمله های زیر صفت های بیانی را بیابید.

* زنان اندیشمند در سر بلندی ایران عزیز نقش مؤثر داشته اند. اندیشمند- عزیز- مؤثر

* من آینده ای درخشان برای این نوجوان می بینم. درخشان

* برگ های سبز زیر نور گرم خورشید می درخشیدند. سبز- گرم

۳- کلمات زیر را با صفت های بیانی مناسب گسترش دهید.

نمونه : حرم: حرم مطهر

مطالب: مطالب جالب/ مفید/ عجیب/ علمی

کاشف: دانا/ دقیق/ حرفه ای

لهجه: عجیب/ ناشناخته/ محلی

دریا: عمیق/ زیبا/ توفانی/ آبی

نمونه سوال درس نهم

سوالات درست و نادرست:

۱_ در چهارتا از گروه های اسمی زیر صفت بیانی وجود دارد.

«شبان غم تنهایی خویش - شب تیره جان فرسا - گیسوان پریشان روزگار - موج دریای خیال - شطّ گیسوی مواج تو - نقش قلب آسمان - تلخی کدورت تو»

☐ درست ☐ نادرست

۲_ میرزا تقی خان استعداد عجیبی در حفظ اشعار و مطالب داشت.

☐ درست ☐ نادرست

۳_ در عبارت زیر یک ترکیب وصفی (اسم و صفت بیانی) وجود دارد.

«و همین باعث شده بود که پدر بزرگش، میرزا محمدخان، که خود شاعر سرشناس در شیراز بود، نوه اش را به همراه خود به مجالس شعرا ببرد.»

☐ درست ☐ نادرست

۴_ امیر کبیر، کارگزارانش را مسئول جهل و نادانی مردم می دانست.

☐ درست ☐ نادرست

سوالات جای خالی:

۵_ میرزا ابوالقاسم فراهانی، نوه یک شاعر سرشناس به نام.....بود.

۶ _ در ترکیب «دیوارِ باغِ کدخدای شهرِ بزرگِ تهرانِ قدیم» ، چهار مضاف الیه وجود دارد و.....صفت بیانی.

۷ _ در شعرِ «ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد/ دل رمیدهٔ مارا انیس و مونس شد» ، مقصود از ستاره، .....است.

۸ _ در مصراع..... بیت زیر، صفت بیانی به کار رفته است.(مصراع چندم؟)

«باز در دلم شکوفه می کند/ باغ کاغذین شادباش ها»

سوالات کوتاه جواب

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۹ _ قالب شعری که میرزا ابوالقاسم برای مرد خارجی خواند چه بود؟

۱۰ _ میرزا ابوالقاسم فراهانی در بزرگسالی در چه حوزه ای مشهور شد؟

۱۱ _ قائم مقام به چه مناسبتی مهمان ها را دعوت کرده بود؟

۱۲ _ امیرکبیر برای جلوگیری از گسترش بیماری آبله چه دستوری داد؟

سوالات تستی

۱۳ _ در عبارت زیر، چند وابسته پسین (صفت بیانی) به کار رفته است؟

«چه اندوه جانکاه و مصیبت سختی بود که اکنون این مرد می بایست همه اشیای عزیز را ترک کند و خاک وطن را وداع ابدی گوید.»

(۱ سه   ۲ چهار   ۳ دو   ۴ پنج)

۱۴ _ معنی واژه های مشخص شدهٔ بیت زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

«به حلاوت بخورم زهر که شاهد ساقی است/ به ارادت بکشم درد که درمان هم از اوست»

(۱) علاقه - محبوب - نوشیدنی - دوستی

(۲) شیرینی - زیبارو - شراب دهنده - میل

(۳) شیرینی - یار - شراب - علاقه

(۴) اشتیاق - یار - نوشیدنی - میل

۱۵ _ آرایهٔ مقابل کدام گزینه نادرست است؟

(۱) به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست (نغمهٔ حروف)

(۲) عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست (تکرار)

(۳) به حلاوت بخورم زهر که شاهد ساقی است (تضاد)

(۴) به ارادت بکشم درد که درمان هم از اوست (تشخیص)

۱۶ _ کتاب «داستانهایی از زندگی امیرکبیر» ، از ..... است.

(۱) فرهاد حسن زاده (۲) محمود حکیمی (۳) دکتر کزازی (۴) دکتر شهیدی

سوالات تشریحی

۱۷ _ معنای کلمات زیر را بنویسید.

حلاوت، مکث، فلسفه، هیاهو، نامی، ذکاوت، مایه کوبی.

۱۸ _ آرایه های ادبی به کار رفته در بیت یا عبارت های زیر را بنویسید.

الف) هیاهوی کلاغ ها سکوت باغ را می شکست.

ب) ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد/ دل رمیدهٔ ما را انیس و مونس شد

ج) در مورد هوش و ذکاوت امیر داستان های بسیار بر سر زبان ها است.

۱۹_ از بین گروه های اسمی زیر، گروه هایی که در آنها صفت بیانی به کار رفته را مشخص کنید.

«میز دفتر مدرسه - هوای بسیار لطیف - شش جلد کتاب تاریخ - نثر سنجیده سعدی - اتاق همسایه ما - پسران آن روستا - زیباترین مخلوق خدا - رأی دانش آموزان کوشا»

۲۰_ غلط های املایی را در بیت زیر مشخص کنید و املای درست آنها را بنویسید.

«به هلاوت بخورم ظهر که شاهد ساغی است/ به ارادت بکشم درد که درمان هم از اوست»

۱_ نادرست

تنها در سه تا از گروه های اسمی، صفت بیانی وجود دارد:

شب تیره جان فرسا (تیره و جان فرسا)

گیسوان پریشان روزگار (پریشان)

شطّ گیسوی موج تو (مواج)

۲_ نادرست

میرزا ابوالقاسم فراهانی توانایی عجیبی در حفظ اشعار و مطالب داشت.

۳_ درست

ترکیب «شاعری سرشناس» ، وصفی (اسم موصوف) و صفت بیانی است.

۴_ نادرست

امیرکبیر گفت: (مسئول جهل مردم ما هستیم).

۵_ میرزا محمد خان

۶_ دو

صفت های بیانی: قدیم، بزرگ

۷_ حضرت محمد(ص)

۸_ دوم

باغ کاغذین یک ترکیب وصفی است (باغ: اسم، کاغذین: صفت)

۹_ غزل

۱۰_ کشورداری و سیاست

۱۱_ تولد حضرت محمد(ص)

۱۲_ آبله کوبی

گزینه	شماره سوال	۱	۲	۳	۴
۱۳					
۱۴					
۱۵					
۱۶					

توضیحات پاسخ سوالات تستی:

۱۳_ گزینه ۲؛ کلمات "جانکاه، سختی، عزیز و ابدی" صفت بیانی هستند.

۱۵_ گزینه ۲

۱۵_ گزینه ۴؛ گزینه اول دارای آرایه واج آرایی است. در گزینه دوم، کلمات عالم و همه تکرار شدند و در گزینه سوم، کلمات زهر و حلاوت تضاد دارند.

۱۶_ گزینه ۲

۱۷_ حلاوت: شیرینی مکث: درنگ، توقف فلسفه: علم به حقایق موجودات به اندازه توانایی بشر هیاهو: غوغا، سر و صدا نامی: معروف، مشهور، نامدار ذکاوت: باهوشی، تیزهوشی مایه کوبی: واکسینه، آبله کوبی

۱۸_ الف) هیاهو و سکوت: تضاد/ شکسته شدن سکوت باغ: کنایه از به هم خوردن آرامش.

ب) ستاره: استعاره از یار و محبوب(با توجه به این درس، اشاره به تولّد پیامبر(ص) هم دارد.) / ستاره، ماه، بدرخشید: مراعات نظیر/ انیس و مونس: جناس اشتقاق

ج) بر سر زبان بودن: کنایه از معروف بودن

۱۹_ هوای بسیار لطیف(لطیف)

نثر سنجیدهٔ سعدی(سنجیده)

برای دانش آموزان کوشا(کوشا)

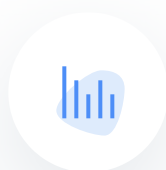
۲۰_ حلاوت- زهر- ساقی

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد